

Received / Geliş
02.10.2019

Article History
Accepted / Kabul
29.11.2019

Available Online / Yayınlanma
31.10.2019

TURKISH TEACHERS' OPINION ABOUT CHILDRENS' LITERATURE PRODUCTS: A CASE STUDY

**TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATI ÜRÜNLERİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI**

Dilek CERAN¹
Emrah ÖZGÜL²
Derya YILDIZ³
Kübra ALTUN⁴
Ayşe Nur DAĞ⁵

Abstract

In this study, it is aimed that Turkish teachers have opinions about children's literature products. Turkish teachers reviewed the content of the children's literature products they recommended, the criteria they took care of when choosing these products, the children literature writers they followed and the works they read about their children. Qualitative research method in research. The study group of the research consists of 20 Turkish teachers working in Gazipaşa district of Antalya province in 2018-2019 academic year. Semi-structured form face-to-face interviews were conducted with Turkish teachers. The data obtained from the study were evaluated with the content analysis approach. According to the results of the research, it is seen that Turkish teachers give importance to content oriented in a good children's literature product; Although they liked the writers of the local children's literature, they found that they recommended more about foreign children's literature, followed the current children's literature over the internet and used narration, narration and question-answer activities in the evaluation of the books. The achieved results are explained in the literature.

Keywords: Children's literature, Turkish teacher, qualitative research.

Özet

Bu araştırmada Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünleri ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkçe öğretmenlerinin sıklıkla tavsiye ettikleri yerli ya da yabancı çocuk edebiyatı eserleri, bu eserleri seçerken dikkat ettikleri ölçütler, öğretmenlerin takip ettikleri çocuk edebiyatı yazarları ve çocuklar tarafından okunan eserlerle ilgili yaptıkları değerlendirme çalışmaları temalar oluşturularak incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi içerisinde durum çalışması deseni uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Gazipaşa ilçesinde görev yapan 20 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Türkçe öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış form kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe öğretmenlerinin iyi bir çocuk edebiyatı ürününde içerik özelliklerini önemsedikleri; yerli çocuk edebiyatı yazarlarını beğenmelerine rağmen yabancı çocuk edebiyatı ürünlerini daha çok tavsiye ettikleri, güncel çocuk edebiyatı ürünlerini internet yoluyla takip ettikleri ve kitapların değerlendirilmesinde anlatım, özet ve soru-cevap etkinliklerini sıklıkla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar alanyazındaki çalışmaların sonuçları doğrultusunda tartışılmış ve çalışma sonucunda çeşitli öneriler ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Türkçe öğretmeni, nitel araştırma.

¹ Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, dlkern@yahoo.com

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, emrahozgul166@gmail.com

³ Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, dcyildiz@konya.edu.tr

⁴ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Y. Lisans Öğrencisi, altunnkubra.1@gmail.com

⁵ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Y. Lisans Öğrencisi, aysenurr.dag@gmail.com

GİRİŞ

Temel dil becerilerinin etkili kullanılması, bireylerin hayatlarında sağlıklı iletişim kurabilmelerini sağlar. Bu becerilerin Türkçe dersindeki uygulamalarla geliştirilmesi amaçlanır. Türkçe eğitimi sürecinde çocuk edebiyatı ürünlerinden sürekli olarak yararlanılır. Çocuk edebiyatı ürünleri, temel dil becerilerinin geliştirilmesinde oldukça işlevseldir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; çocuğun kendi dil becerilerine, hayal dünyasına, zihinsel gelişimine katkı sağlayacak eserlerin seçilebilmesidir. Bunun için çocuk ve çocuk edebiyatı kavramlarının ne olduğunun bilinmesi, bu edebiyat alanındaki gelişmelerin Türkçe öğretmenlerince takip edilmesi çok önemlidir. Türkçe öğretmenleri, çocuk edebiyatını Türkçe eğitiminde işlevsel olarak kullanmalıdır.

Bir eserin çocuk edebiyatı alanı içerisinde değerlendirilebilmesi için sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Çocuk edebiyatı kavramına ilişkin yapılan tanımlar, çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özellikler hakkında bilgi vermektedir.

Temizyürek'e (2003) göre, çocuğun hayal dünyasına hitap eden, üstün nitelikleri olan, estetik bir boyut taşıyan, kelime hazinesine uygun, ana dilini geliştirebilecek özellikte, ulusal ve evrensel değerleri içeren, psiko-sosyolojik gelişimine katkı sağlayan, severek dinlediği/okuduğu, zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsulleri çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilir.

Sever (2003) ise çocuk edebiyatını (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı şeklinde ifade etmiştir.

"Çocuk edebiyatı önce edebiyattır. Edebiyat yönü ile edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çekebilen, okunabilen, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür." (Şirin, 1994, s.10).

"Çocuk edebiyatı ürünleri, 2-14 yaş çocuklarının hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı tüm eserleri içine alır; ayrıca bu eserler dilin sistematik yapısının ve estetik algının önemli ölçüde sergilendiği metinlerdir." (Kolaç, Demir ve Karadağ, 2012, s.197). Türkçe öğretiminde önemli bir materyal olan metinler seçilirken çocuk edebiyatı alanında ortaya çıkmış ürünleri ve bu alanda yaşanan gelişmeleri takip etmek gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı, Türkçe öğretimini birçok aşamada besleyen bir kaynak niteliğindedir. Hem çocukların çeşitli alanlardaki gelişiminde hem de Türkçe eğitiminde uygulanan etkinliklerin amacına ulaşmasında önemli rolü vardır. Aytaç ve Yalçın'a (2005) göre çocuk edebiyatı, çocukta dil gelişimini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Dilizdüzgün (2004) de çocuk ve gençlik yazınının, okuma alışkanlığının kazanılmasından yazınsal duyarlılığın gelişmesine ve bireyin kendi kimliğinin oluşmasına değin geniş bir etki alanı olduğunu belirtir.

Türkçe eğitimi için bir diğer önemli husus olan öğrencilerin söz varlığının geliştirilmesi konusunda da çocuk edebiyatı ürünleri işlevseldir. Baş (2010), söz varlığının oluşumunda çocuk edebiyatının işlevi konulu çalışması ile çocuk edebiyatı ürünlerinin; söz varlığı unsurlarının kazanılması, geliştirilmesi, pekiştirilmesi vb. ortamlar için önemli bir malzeme takviyesi olduğuna dikkat çeker. Aytan (2016) da çocukların Türkçenin söz varlığını zengin ve nitelikli bir içerikle sunan çocuk edebiyatı ürünleriyle buluşturulmasının önemli olmasıyla birlikte küçük yaşlardan itibaren ana diline karşı duyarlılık kazanan çocukların ileriki yaşlarında Türkçeye karşı olan sevgi ve

bilinçlerinin artacağını ifade etmiştir.

“Çocuk kitapları, dış-ıç yapı özellikleri ve dayandığı eğitsel ilkelerle bir bütündür. Bu özellik ve ilkelerin birbirleriyle tutarlılığı ve bütünselliği, çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen en temel etkidir. Bu nedenle, çocuk kitaplarının belirtilen özelliklerinin bilinmesi, çocuklar için seçeceğimiz kitaplarda bizlere kılavuz olacaktır.” (Sever, 1995, s.14-15). Buradan hareketle Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili neler düşündüğü, bu alanda hangi eserleri ve yazarları beğendikleri ve bu beğendikleri eser ya da yazarları hangi kanallardan takip ettikleri önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuğun kendisine katkı sağlayacak çocuk edebiyatı eseri ile buluşturulması son derece önemliken öğretmenlerin bu konudaki üstlendikleri rol ve buna yönelik yeterlilikleri bu süreci doğrudan etkileyecektir. Güncel çocuk edebiyatı ürünlerini takip eden ve bu edebiyat alanında çocukta okuma zevkini geliştirebilecek eserlerin hangileri olduğunu bilen öğretmenler daha uygun yönlendirmeler yapabilecektir.

Alanyazında Sever (1995) tarafından çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler, Kuran ve Ersözlü (2009) tarafından sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri, Kolaç, Demir ve Karadağ (2012) tarafından Türkçe öğretmeni adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanılmasıyla ilgili düşünceleri ve Yılmaz (2016) tarafından Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı dersine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Bunun yanında Aytaç (2003) çocuk edebiyatının okuma gelişimine etkisini, Baş (2010) çocuk edebiyatının söz varlığına etkisini, Maltepe (2009) ise Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterliliklerini ele almıştır. Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle yapılan diğer bir çalışmada Okuyan (2009) tarafından yapılan bir diğer çalışmada okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerinin neye göre seçildiğini ele alınmıştır. Ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatıyla ilgili görüşlerini doğrudan ele alan bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın inceleme alanı, Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ürünleriyle ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- İyi bir çocuk kitabında bulunması gereken özelliklere ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- Türkçe öğretmenlerinin sıkça tavsiye ettiği çocuk kitapları ve günümüz çocuk edebiyatı yazarları (yerli/yabancı) kimlerdir?
- Çocuklara yönelik kitap ya da yazar tavsiyesinde bulunurken Türkçe öğretmenlerinin göz önünde bulundurduğu ölçütler nelerdir?
- Türkçe öğretmenleri, öğrencilere tavsiye ettikleri kitaplarla ilgili dönüt alırken hangi uygulamaları yapmaktadır?

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada çocuk edebiyatına ve çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu bu durumun incelenebilmesi için nitel araştırma yaklaşımı içerisinde durum çalışması deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırmacılar, insanların deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, dünyalarını nasıl kurduklarını, deneyimlerine nasıl bir anlam yüklediklerini anlamaya çalışırlar.” (Merriam, 2013, s. 5). “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır.” (Yıldırım ve Şimşek 2013, s. 83).

Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel veri toplama teknikleri içerisinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kuş'a (2003) göre, nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin belirleyici özelliği görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkararak anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamaktır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için ön uygulama olarak görüşme formu 3 katılımcıya uygulanmıştır. Bu ön uygulamadan sonra görüşme formu tekrar yapılandırılmış ve uzman görüşü göz önünde bulundurularak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yaklaşımlarıyla değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.

Katılımcıların görüşleri paylaşılırken kodlama yapılmıştır. Katılımcıların beğendikleri yazar ya da eserlerden birden fazla tekrarlananlar tablolarda isimleriyle ifade edilmiştir. Sadece bir defa ifade edilen yazar ya da eserlerin toplam sayısı tablolarda 'diğer' şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen veriler temalaştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ili Gazipaşa ilçesinde görev yapan Türkçe öğretmenleri arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 20 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. "Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratik kazandırır. Çünkü bu yöntem araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer." (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 141). Çalışma grubu belirlenirken gönüllülük ilkesi, araştırmanın amacına uygun veri sağlanması ve kolay ulaşılabilirlik esasları dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	9	45
Erkek	11	55
Toplam	20	100

Tablo 1'de görüldüğü üzere çalışma grubun 9'u (%45) kadın, 11'i (%55) erkektir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu	n	%
Lisans	18	90
Lisansüstü	2	10
Toplam	20	100

Tablo 2'de görüldüğü üzere çalışma grubunun 18'i (%90) lisans, 2'si (%10) ise yüksek lisans mezunudur.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Hizmet Yılı

Hizmet Yılı	n	%
1-5	1	5
6-10	6	30
11-15	7	35
16-20	6	30
Toplam	20	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere çalışma grubunun 1’i (%5) 1-5 yıl hizmet süresine, 6’sı (%30) 6-10 yıl hizmet süresine, 7’si (%35) 11-15 yıl hizmet süresine, 6’si (%30) 16-20 yıl hizmet süresine sahiptir.

BULGULAR

Elde edilen veriler temalaştırılarak aşağıda sunulmuştur:

İyi Bir Çocuk Kitabındaki En Önemli Özellik: İçerik

İyi bir çocuk kitabında bulunması gereken özellikler hakkındaki katılımcı görüşleri *içerik, biçim, dil ve anlatım* temaları altında birleştirilmiştir.

Tablo 4. İyi Bir Çocuk Edebiyatında Bulunması Gereken Özellikler

Tema	Frekans	Yüzde (%)	
İçerik	Plan	-	
	Konu	7	35
	İleti	8	40
	Kahramanlar	1	5
	Boyut	-	-
Biçim	Kâğıt	-	-
	Kapak-Cilt	4	20
	Sayfa Düzeni	-	-
	Harfler	3	15
Dil ve Anlatım	Resimler	4	20
		9	45

Katılımcılardan 16’sı (%80) iyi bir çocuk kitabında içerik özelliklerinin önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu yönde görüş belirten katılımcıların içerik özelliklerinden konu (%35) ve ileti (%40) başlıklarına daha çok değindikleri görülmektedir. “Gerçek ve kurgu harmanlanarak verilmelidir. Toplumun doğruları yerine çocuğun doğrularını bulabileceği ipuçları barındırmalıdır (K2).”, “Kişilik gelişimine uygun olmalıdır (K3).”, “Çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte ve kendi kültürümüzü yansıtabilecek eserler olmalıdır (K4).”.

Katılımcıların 11’i (%55), iyi bir çocuk kitabında biçimsel özelliklerin önemli olduğuna değinmiştir. Bu katılımcıların biçimsel özellikler arasından kapak-cilt (%20), resimler (%20) ve harfler (%15) başlıklarına değindikleri görülmektedir. Katılımcılardan hiçbirinin sayfa düzeni, kâğıt ve boyut gibi biçimsel özelliklere değinmediği görülmektedir. “Eserin ilgi çekici bir isminin olması gerekir (K8).”, “Kapak resimleri canlı ve ilgi çekici olmalıdır. Kitap kapağı ise sağlam ve eserin ilgi çekici özeti kitabın arka kapağında olmalıdır (K13).”.

Katılımcıların 9'u (%45) iyi bir çocuk kitabında dil ve anlatım özelliklerinin önemli olduğunu vurgulamıştır. "Dil bakımından ve edebi yönden güçlü olacak. Akıcı bir anlatım olacak (K1).", "Anlaşılabilir ve çocuğun bulunduğu yaş grubu seviyesine uygun bir anlatım olmalıdır (K5).".

En Sık Tavsiye Alan Eserler: Yabancı Çocuk Edebiyatı Ürünleri

Katılımcılara öğrencilerin okumalarını istedikleri ya da tavsiye ettikleri kitapların neler olduğu (5 adet) sorulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden hareketle elde edilen bulgular Tablo 5'te ifade edilmiştir.

Tablo 5. En Çok Tavsiye Edilen Kitaplar

Kitap Adı	Tavsiye Edilme Sayısı	Yüzde(%)
Küçük Prens *	8	8,5
Sol Ayağım*	7	7,4
Yankılı Kayalar	6	6,3
Eyvah Kitap	3	3,1
Şeker Portakalı*	3	3,1
Nutuk	3	3,1
Bir Küçük Osmancık Vardı	3	3,1
Momo*	3	3,1
Kraliçeyi Kurtarmak*	3	3,1
Çocuk Kalbi*	2	2,1
Serçekuş	2	2,1
Çarlinin Çikolata Fabrikası*	2	2,1
Haritada Kaybolmak*	2	2,1
Diğer Kitaplar**	47	50

*(Yabancı Çocuk Edebiyatı Eseri)

** (Tavsiye Edilme Sayısı 1 olan eserler)

Tablo 5'te en az iki katılımcı tarafından tavsiye edilen kitapların isimleri ifade edilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere katılımcılar tarafından tavsiye edilme sayısı en fazla olan eser Küçük Prens (%8,5) olmuştur. Sol Ayağım (%7,4) adlı kitap, en fazla tavsiye edilen ikinci kitap olmuştur. Tablo 5'te toplam 47 adet kitap ise katılımcılar tarafından birer defa söylenmiştir ve bu kitaplar, diğer kitaplar olarak ifade edilmiştir. Tablo 5'te birden fazla katılımcı tarafından tavsiye edilen kitapların %31,5'inin yabancı çocuk edebiyatı ürünü olduğu, %17,7'si de yerli çocuk edebiyatı ürünü olduğu görülmektedir.

En Fazla Takip Edilen Çocuk Edebiyatı Yazarları: Yerli Yazarlar

Katılımcılara yerli ya da yabancı günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından en beğendikleri isimler sorulmuştur. Katılımcılardan alınan görüşler Tablo 6'da gösterilmiştir. Tablo oluşturulurken en az iki katılımcı tarafından ifade edilen yazarlar tabloya eklenmiştir. Katılımcılar tarafından bir defa ifade edilen yazarların toplam sayısı 'diğer' şeklinde tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. En Çok Beğenilen Yazarlar

Yazar	İfade Edilme Sayısı	Yüzde (%)
Gülten Dayıoğlu	10	18,1
Muzaffer İzgü	7	12,7
Sevim Ak	5	9
Ömer Seyfettin	4	7,2
Kemalattin Tuğcu	3	5,4

Vladimir Tumanov*	3	5,4
Jules Verne*	3	5,4
Metin Özdamarlar	2	3,6
Diğer Yazarlar**	18	27,2

*(Yabancı Çocuk Edebiyatı Yazarı)

** (Beğenilme Sayısı 1 olan Yazarlar)

Tablo 6'ya göre birden fazla ismi söylenen toplam sekiz yazar bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en fazla beğenilen yazar, Gülten Dayıoğlu (%18,1) olmuştur. Bunun yanında bu sekiz yazarın 5'i (Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Sevim Ak, Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğcu, Metin Özdamarlar) yerli çocuk edebiyatı yazarıdır. Tabloda ifade edilen 2 yazar (Vladimir Tumanov, Jules Verne) ise yabancı çocuk edebiyatı yazarıdır. 'Diğer' sınıfındaki yazarlar hariç olmak üzere tabloda adı geçen yerli yazarların ifade edilme oranı toplam %56 iken yabancı yazarların ifade edilme oranı toplam %10,8'dir. Buradan hareketle katılımcıların yerli çocuk edebiyatı yazarlarını daha çok beğendikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Tavsiyede Öncelik: Kitabı Okumuş Olmak

Öğretmenlere çocuk edebiyatı eserlerini öğrencilerine tavsiye ederken nelere dikkat ettikleri sorulmuş ve katılımcıların 15'i (%75) öğrencilere tavsiye ettiği kitapları önce kendilerinin okuduklarını belirtmiştir: "Okumadığım ve bilgi sahibi olmadığım kitapları tavsiye etmiyorum (K10)." "Kendim okuyorum önce ve sonrasında da tavsiye ediyorum (K12).", "Kendim okuduktan sonra tavsiye ederim (K2).".

Bunun yanında katılımcıların 5'i (%25), okudukları kitaplarla birlikte çeşitli kaynaklardan edindikleri bilgiler doğrultusunda tavsiyede bulunmaktadır: "Her zaman okuma fırsatı bulamıyorum. Çocukların beğenisinden hareketle tavsiyem oluyor (K7).", "Bazılarını okuyorum ama bazılarını da edindiğim bilgilere ve yorumlara göre tavsiye ediyorum (K8)", "Hepsini okuyamasam da kısa bir sürede bu açığı kapatmaya çalışıyorum (K15).", "Okuyamadığım durumda kitap hakkında araştırma yapıyorum (K17).", "Genelde okunmuş ve tavsiye edilmiş kitaplar seçiyorum veya kendi okuduğum kitapları öneriyorum (K18).", "Kendi okuduğum kitapların yanında forum sitelerindeki tavsiyelerden yararlanıyorum (K20).".

Günceli Takip Etme Yolu: İnternet (Satış Siteleri, Sosyal Medya)

Çocuk edebiyatı ile ilgili güncel eserleri nereden (dergi, yayınevi ve internet ortamı vs.) takip edildiği sorusu katılımcılara sorulmuştur. Katılımcıların 17'si (%85), bu soruya internet siteleri şeklinde cevap vermiştir. Buna yönelik olarak katılımcı görüşleri *satış siteleri ve sosyal medya* şeklinde belirlenen temalarla ifade edilmiştir. Katılımcıların 10'u (%50), güncel çocuk edebiyatı eserlerini kitap satış sitelerinden takip etmektedir: "İnternette satış sitelerinden takip ediyorum (K1).", "Kitap satış sitelerinden takip ediyorum (K3).", "İnternette, sosyal medyadan takip ediyorum (K4).", "İnternette kitap satış sitelerinden takip ediyorum (K6).", "Satış sitelerinden takip ediyorum (K8).", "Kitap alışveriş sitelerinden takip ediyorum (K10).", "Kitap satış sitelerinden takip ediyorum (K13).".

Katılımcıların 8'i (%40), güncel çocuk edebiyatı eserlerini sosyal medya üzerinden takip etmektedir: "Sosyal medyadan özellikle Türkçe öğretmenleri grubundan takip ediyorum (K2).", "Sosyal medyadan Türkçe öğretmenleri grubundan takip ediyorum (K7).", "Sosyal medyadan takip ediyorum (K8).", "Sosyal medyadan takip ediyorum ve oradan öğrenip tavsiye ettiğim kitaplar çocukların ilgisini çekiyor (K9).", "Sosyal medyada Türkçe öğretmenleri grubundan takip ediyorum (K11).", "Sadece internette, sosyal medyadan takip ediyorum (K16).", "Kitapçılardan ve sosyal medyadan takip ediyorum (K18).", "İnternette, sosyal medyadan takip ediyorum (K20).".

Katılımcıların 3'ü (%15) güncel çocuk edebiyatı eserlerini takip etmediklerini ifade etmiştir: “Belirli bir kaynaktan takip etmiyorum (K5)”, “Güncel eserleri takip etmekten ziyade klasik eserleri önceliyorum (K12)”. “Güncel eserleri takip etmiyorum (K14)”.

Katılımcılardan hiçbiri güncel çocuk edebiyatı eserlerini dergilerden takip etmemektedir. Bunun yanında bir katılımcı internet siteleri yanında bir yayınevinden güncel çocuk edebiyatı eserlerini takip ettiğini ifade etmiştir: “Günüşiği yayınlarından takip ediyorum (K19)”.

Kitapların Değerlendirilmesinde İzlenen Yöntem: Anlatım ve Soru-cevap

Katılımcılara tavsiye edilen kitaplarla ilgili hangi değerlendirme çalışmalarını yaptıkları sorulmuştur. Katılımcıların 10'u (%50), verimli olduğunu ve zaman açısından uygun olduğunu düşündükleri için bu soruya anlatım cevabını vermiştir. “Özet çıkarttırıp anlattırıyorum (K1)”, “Özet çıkarttırma ve sorular yardımıyla dönüt alıyorum (K4)”, “Öğrenciler, okunan kitapların özetini getiriyor ve on beş günde bir kitap sınavı yapıyorum (K5)”, “Kitabı yazılı ya da sözlü olarak özetlemesini isteyerek ve o kitaptan sorular soru sorarak çocuğun ne kadar anladığını ölçebiliyorum (K19)”, “Anlatım, tanıtım ve öneri ile dönüt alıyorum (K7)”, “Okunan kitaplarla ilgili anlatım yaptırıyorum (K10)”, “Okunan kitapları anlattırıyorum ve özetini mutlaka yazdırıyorum (K16)”, “Kitapların özetini çıkarttırıyorum ve çok beğenilen kitapları sınıf ortamında anlattırıyorum (K17)”, “Özet ya da sözlü anlatım yaptırıyorum (K18)”, “Kitap ağacı uygulaması ile okunan kitapların fotoğraflarını asıyorum ve son olarak okunan kitapları anlattırıyorum (K3)”.

Katılımcıların 9'u (%45), tavsiye edilen kitaplarla ilgili dönüt çalışmalarında soru-cevap tekniğini kullanmaktadır. “Kitap günlüğü uygulaması ile kitap hakkında sorulan sorulardan hareketle okunan kitaplarla ilgili dönüt alıyorum (K2)”, “Okuma çizelgesi hazırlıyorum (K8)”, “Kitap hakkında öğrencilerim kendi aralarında soru-cevap ve tartışma yöntemleri uyguluyor (K12)”, “Benim tavsiye ettiğim kitabı alan öğrencilere sınıfta kitabı bitirip bitirmediğini soruyorum (K13)”. “Kitap okuma defteri ve kitap tanıtımlarıyla dönüt alıyorum (K20)”, “Kitaplarla ilgili sınav yapıyorum (K6)”, “Kitapla ilgili soru sorup sınav yapıyorum (K9)”, “Kitap sınavı yapıyorum (K11)”, “Çoktan seçmeli test uyguluyorum (K15)”.

Katılımcılardan biri (K14) tavsiye edilen kitaplara ilişkin herhangi bir değerlendirme çalışması yapmadığını ifade etmiştir. “Herhangi bir uygulama yapmıyorum (K14)”.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucuna göre katılımcılar, nitelikli bir çocuk edebiyatı eserinde bulunması gereken özelliklerle ilgili düşüncelerini ifade ederken kapak-cilt, resimler ve harfler gibi biçimsel özelliklere değinmiştir. Bunun yanında hiçbir katılımcı sayfa düzeni, kâğıt ve boyut gibi biçimsel özelliklere değinmemiştir. Araştırmanın bu sonucu, Maltepe (2009) tarafından yapılan araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Maltepe (2009), Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterliliği ile ilgili araştırmasında katılımcıların biçimsel özellikler içinde harfler ve resim gibi kolay okunmayı sağlayan niteliklere daha çok değindiği sonucuna ulaşmış ve diğer biçimsel özelliklere yeterince değinilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmamızın sonucunda katılımcıların çocuk edebiyatı eserlerini internetten takip ettiği tespit edilmiştir. Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Sevim Ak, Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğcu ve Metin Özdamarlar en beğenilen yazarlar olarak ortaya çıkmıştır. Kuran ve Ersözlü (2009) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin çok büyük bir kısmı çocuk edebiyatı ürünlerini kitapçılardan ve internetten takip etmektedir. Sınıf öğretmenleriyle yapılan bu araştırmada en beğenilen yazarlar listesinin başında sırasıyla Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğcu,

Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü yer almıştır. Arslan ve Alamdar (2011) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre Türkçe öğretmen adaylarının en çok bildikleri çocuk edebiyatı yazarları Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural, Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğcu, Eflatun Cem Güney, Muzaffer İzgü ve İpek Ongun'dur. Kan (2011) tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Söz konusu araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin en beğendikleri çocuk edebiyatı yazarlarının 8'i yerli çocuk edebiyatı yazarı, 3'ü yabancı çocuk edebiyatı yazarıdır. Görüldüğü üzere araştırma sonucuna göre Türkçe öğretmenleri tarafından yerli çocuk edebiyatı yazarları daha çok beğenilmektedir. Bunun yanında Kan (2011) tarafından yapılan araştırma sonucunda takip edilen çağdaş çocuk edebiyatı yazarları arasında en çok Gülten Dayıoğlu (5) ve Muzaffer İzgü (2) isimleri ifade edilmiştir. Yine aynı araştırmanın sonucuna göre öğretmenler yeni çıkan çocuk edebiyatı ürünlerini internetten ve kitapçılardan takip etmektedir. Türkyılmaz (2011) tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmen adaylarına "Çocuk edebiyatı ya da gençlik edebiyatı denildiğinde aklınıza hangi yazarlar gelmektedir?" sorusu sorulmuştur. Öğretmen adayları bu soruya söylenme sıklığına göre sırayla Ömer Seyfettin (4), Gülten Dayıoğlu (3) , Sait Faik (2) ve İpek Ongun (2) cevaplarını vermiştir. Görüldüğü üzere bu araştırmaların sonuçları bizim araştırmamızın sonucuna benzer niteliktedir.

Araştırma sonucuna göre en çok tavsiye edilen çocuk edebiyatı ürünü olarak katılımcılar söylenme sıklığına göre sırasıyla Küçük Prens, Sol Ayağım ve Yankılı Kayalar eserlerini ifade etmiştir. Kuran ve Ersözlü (2009), araştırmalarının sonucunda öğretmenler tarafından en çok bilinen eserleri sırasıyla Kaşığı, Çocuk Kalbi ve Yalnız Efe olarak belirlemiştir. Görüldüğü üzere bu sonuçlar bizim araştırmamızın sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Araştırmamız sonucunda katılımcılar çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili olarak içerik unsurlarına (%80) daha çok değinmiştir. Okuyan (2009) tarafından yapılan araştırmada Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk kitaplarını seçme ölçütleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenler kitap seçerken eserin iç yapı özelliklerine dış yapı özelliklerinden daha çok dikkat etmektedir. Bu sonuçlar bizim araştırmamızın sonucuna benzemektedir.

Arslan ve Alamdar (2011) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre Türkçe öğretmen adayları (%40) çocuklara kitap tavsiye ederken eserlerin "konu, ana fikir ve tema"sına dikkat etmektedir. Adayların %20'si dil ve üsluba dikkat etmekten adayların %13,3' ü ise biçimsel özelliklere dikkat etmektedir. Bu çalışmada da benzer şekilde konu (%35) ve ileti (%40) katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen unsurlar olmuştur.

Araştırmamızın sonucunda katılımcılar, çocuk edebiyatında bulunması gereken özellikler arasında biçimsel özelliklerden kapak-cilt (%20), resim (%20) ve harfler (%15) gibi unsurlara değinmiştir. Benzer şekilde Kan (2011) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre katılımcılar, çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken biçimsel özellikler arasında kitabın kapağı ve puntoyu önemsemektedir.

Araştırma sonuçlarından hareketle aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklerle ilgili lisans döneminde öğretmen adaylarıyla çocuk edebiyatı derslerinde uygulamaya dayalı etkinlikler planlanmalıdır.

Çocuk edebiyatı alanında düzenlenen sempozyum, konferans, seminer vb. etkinliklere öğretmenlerin katılımını kolaylaştıracak ve özendircek çalışmalar MEB tarafından yapılmalıdır.

Öğretmenlerin çocuk edebiyatı eserlerini sadece internet yoluyla değil dergi, yayınevi vb. kaynaklardan da takip edebilmeleri için MEB tarafından tanıtım kitapçıkları

hazırlanıp okullara dağıtılmalıdır.

Okunan çocuk kitaplarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesinde ilgi çekici, okumaya özendirici ve verimli etkinlikler yapılmalıdır. Bu konuyla ilgili lisans döneminde yer alan çocuk edebiyatı derslerinde uygulama faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Bu konuyu merkeze alan detaylı araştırmalar yapılmalıdır.

Çocuk edebiyatının Türkçe eğitimindeki işlevsel kullanımı konusundaki mevcut durumu ortaya koyabilecek araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arslan, F. ve Alamdar, S. G. (2011). Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı Dersine İlişkin Görüşleri (Kırıkkale ili örneği). *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 5-7 Ekim*. Ankara.
- Aytaş, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 155.
- Aytaç, G. ve Yalçın, A. (2005). *Çocuk Edebiyatı (3.bs.)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aytan, T. (2016). Türk Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Söz Varlığı Çalışması: Atasözleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 425-445.
- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 137-159.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını (2.bs.)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kan, M. O. (2011). Türkçe Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatı ile İlgili Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. S.Sever (Yay. Haz.). Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOGEM) *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 5-7 Ekim*. Ankara.
- Kolaç, E. , Demir, T. ve Karadağ, R. (2012). Öğretmen Adaylarının Dil Eğitiminde Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161, 195-212.
- Kuran, Ş. B. ve Ersözlü, Z.N. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk Edebiyatına İlişkin Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-17.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398-412.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber (3.bs.)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Okuyan H. Y. (2009) Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Saatlerinde Kullanılan Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçme Ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 135-159.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 161.
- Türkyılmaz, M. (2011). Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Alguları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *III. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 5-7 Ekim*. Ankara.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*.107, 14-15.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat (1.bs.)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9.bs.)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2016). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersine İlişkin Düşünceleri Üzerine Olgubilimsel Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (31), 33-59.